خراسان روزنامه صبح ایران
دوشنبه ۱۰ اسفند ۱۳۹۴ . ۲۰ جمادی الاول ۱۴۳۷ . شماره ۱۹۲۰۵

کاوش ها و پژوهش های باستان‌شناسی دره شهر

کتابی ارزشمند، اثر سیمین لک‌پور که در برگیرنده گزارش کاوش های باستان‌شناسی منطقه سیمره است. نویسنده که خود در ۹ فصل کاوش های منطقه سیمره حضور داشته، کتاب را در سه فصل معماری، تزئینات معماری و سفال ها، به رشته تحریر درآورده است. کتاب کاوش ها و پژوهش های باستان‌شناسی دره شهر (سیمره)، در ۶۶۹ صفحه و به صورت تمام رنگی، توسط انتشارات «پازینه» به چاپ رسیده است.

پرونده ویژه ایرانگردی ۲

رازهای ۱۲ هزار ساله «سِیمَره»

جواد نوائیان رودسری
info@khorasannews.com

نخستین تمدن‌های فلات ایران، همچون سایر مناطق جهان، در کنار رودهای خروشان و پرآب شکل گرفت. نیاز فراوان انسان به آب، زمینه استقرار جوامع بشری در حاشیه رودها را فراهم کرد. غرب فلات ایران، نسبت به سایر نقاط آن، به واسطه رودهای پرآبی مانند کارون، کرخه، دز و سیمره، در طول تاریخ، قبایل بیشتری را به سوی خود کشانده است. در این میان، سیمره، رود خروشانی که از به هم پیوستن دو رود پُرآب «گاماسیاب» و «قره‌سو» به وجود آمده است و پس از طی کردن مسیری طولانی به رود «کشکان» می‌پیوندد و «کرخه» را به وجود می‌آورد، از دیرباز محل سکونت اقوام ایرانی بوده است. این رود تمدن‌ساز که ژرف‌ترین دره غرب کشور را به وجود آورده است، مسیری به طول بیش از ۷۰۰ کیلومتر را در استان‌های همدان، ایلام، کرمانشاه و لرستان طی می‌کند تا به کرخه برسد. عوارض طبیعی مناسب، خاک حاصلخیز ناشی از رسوبات رودخانه و آب فراوان، باعث تشکیل سکونتگاه‌های متعددی در مسیر رود سیمره شده که یکی از آنها به نام شهر «سیمره» شهرت یافته است.

■ «سیمره»؛ شهری با رازهای سر به مُهر

برای کسانی که هم طبیعت و مناظر طبیعی را دوست دارند و هم به آثار باستانی علاقه‌مند هستند، شهر باستانی «سیمره» مکانی جالب توجه است. بر اساس اطلاعات موجود در پایگاه اطلاع‌رسانی میراث فرهنگی، «سیمره» یا «داماکتو»، شهری باستانی با بیش از ۱۵۰۰ سال قدمت بود که در مسیر رود سیمره و در نزدیکی «دره‌شهر»، در استان ایلام، قرار داشت. وقوع زلزله در سال ۳۲۴ هـ.ش، باعث ویرانی کامل این شهر شد و مردم «سیمره»، شهر جدید را در محل کنونی «دره‌شهر» بنا کردند. دوران شکوفایی «سیمره» به اواخر دوره ساسانی و اوایل دوره اسلامی باز می‌گردد. در این منطقه می‌توان از گچبری‌های زیبای دوران ساسانی تا چهارطاقی‌های باشکوه دوره اسلامی را مشاهده کرد. کاوش‌های باستان شناسی نشان داده که شهر «سیمره»، دارای سیستم جمع‌آوری و دفع فاضلاب بوده است. برج‌های نگهبانی این شهر، با وجود گذشت قرن‌های متمادی، همچنان یادآور دوران شکوه و عظمت آن است. این شهر باستانی در مسیر پرتردد و راهبردی بین‌النهرین به خراسان قرار داشت.

به همین دلیل، آثار باستانی به دست آمده از آن، مجموعه‌ای از فرهنگ‌های مختلف را به نمایش می‌گذارد. جهانگردان مسلمان در نخستین سده‌های پس از ورود اسلام به ایران، شهر «سیمره» را با نام‌های «صمیره»، «ماسبذان»، «مهرجانقذق» و «کمره» معرفی و آن را شهری پررونق و باشکوه توصیف کرده‌اند. تا پیش از اتمام ۹ فصل از کاوش‌های باستان شناسی منطقه سیمره به سرپرستی «سیمین لک‌پور»، بسیاری از مورخان و باستان شناسان در تطبیق بقایای شهر قدیم «دره‌شهر» با «سیمره» قدیم، تردید داشتند، اما این کاوش‌ها نشان داد که آنچه با عنوان شهر «سیمره» در میان دوستداران آثار تاریخی و باستان شناسان شهرت یافته، واقعی است. شهر «سیمره» در سال ۱۳۱۰، در زمره آثار ملی ایران ثبت شد و هم اکنون در انتظار ثبت جهانی در یونسکو است.

■ پل باستانی «گاومیشان»

پل باستانی «گاومیشان» یکی دیگر از جاذبه‌های تاریخی غرب زاگرس است که با رود خروشان «سیمره» پیوندی تاریخی دارد. این پل که در حد فاصل میان استان‌های لرستان و ایلام قرار گرفته، به «دره‌شهر» و شهر باستانی «سیمره» نزدیک است. پل تاریخی «گاومیشان» که پایه‌های آن متعلق به اوایل دوره اسلامی است، بارها تعمیر و بازسازی شده و در نهایت، بر اثر زلزله بزرگ سال ۳۲۴ هـ.ش، بخش مهمی از آن، ویران شده است. جنس پل، از آجر و ملاط است.

برای مقابله با سیلاب‌های فصلی و جلوگیری از تخریب پل، پنج چشمه (دهانه) پل، طوری طراحی شده بود که قابلیت عبور دادن شدیدترین سیلاب‌های رودخانه سیمره را داشته باشد. برخی منابع تاریخی، از وقوع نبرد میان سپاهیان یزدگرد سوم، آخرین پادشاه ساسانی و مسلمانان، در نزدیکی این پل خبر می‌دهند. ظاهراً پیش از احداث پل فعلی، پل دیگری در کنار آن وجود داشته که پایه‌های آن، هنوز هم باقی است. پل قدیمی در دوره ساسانی ساخته شده بود. تعدادی از مورخان، تخریب این پل را از اقدامات سپاه یزدگرد سوم برای جلوگیری از حرکت مسلمانان می‌دانند. پایه‌های پل جدید و قدیمی، دایره‌ای است و درون آن از قلوه‌سنگ و ملاط انباشته شده است تا مقاومت بیشتری داشته باشد. پل «گاومیشان» در دوران آبادانی، ۲۳۰ متر طول و ۲۴ متر ارتفاع داشته است.

■ تنگه «بهرام چوبین»

«بهرام چوبین»، سردار مقتدر سپاه ایران در دوران پادشاهی خسروپرویز بود که علیه وی شورید و سرانجام به قتل رسید. در ۸ کیلومتری مسیر «دره‌شهر» به «پلدختر» و در دل یکی از دره‌های باریک «کبیرکوه»، تنگه باستانی و اسرارآمیزی وجود دارد که یکی از جاذبه‌های گردشگری نزدیک به شهر باستانی «سیمره» است. برخی از باستان شناسان و مورخان، برآنند که این مکان، جایگاه شکار و مخفیگاه «بهرام چوبین» بوده است. بقایای بنایی که مخفیگاه پنداشته می‌شود، شامل اتاق‌های نشیمن، برج‌های نگهبانی و آب‌انبارهایی است که با سنگ و ساروج ساخته و با گچ، تزیین شده است. راه ورود به ساختمان اصلی بنا، باریک و صعب‌العبور است. بخش‌هایی از بنا به علت رانش زمین، فروریخته است. به همین دلیل، بخش مهمی از آثار باستانی تنگه «بهرام چوبین» که سنگ‌نگاره‌هایی ارزشمند است، از دیواره کوه کنده شده است.

این سنگ‌نگاره‌ها، همچون بیشتر سنگ‌نگاره‌های منطقه زاگرس غربی، به بیش از ۴ هزار سال قبل تعلق دارد و نمایانگر صحنه‌های شکار، گله های پرتعداد بزهای کوهی و برخی مراسم آیینی مردمان آن دوران است. افزون بر این، باستان شناسان از این محوطه باستانی، مجسمه‌های مفرغی، مربوط به هزاره نخست پیش از میلاد مسیح را یافته‌اند که به لحاظ تاریخی، اهمیت فراوانی دارد.

کشف این مجسمه‌های مفرغی، همراه با ریتون‌هایی (جام‌هایی با نقش‌های برجسته جانوران) از جنس طلا، بار دیگر ثابت کرد که «سیمره» یکی از محل‌های تشکیل و توسعه تمدن کهن ایرانی در غرب زاگرس بوده است.

■ «میرملاس» و سنگ‌نگاره‌های ۱۲ هزار ساله

به فاصله اندکی از منطقه «دره‌شهر» و شهر باستانی «سیمره»، در نزدیکی شهرستان «کوهدشت» در استان لرستان، دره راز آلود «میرملاس» و سنگ نگاره‌های رنگین آن، با ۱۲ هزار سال قدمت، قرار دارد. این سنگ‌نگاره‌های کم‌نظیر، از دیرباز نظر باستان شناسان سراسر جهان را به خود جلب کرده است. بر اساس گزارش خبرگزاری مهر، پروفسور «مک بورنی»، استاد باستان شناسی دانشگاه کمبریج که در تیرماه سال ۱۳۴۸ برای کاوش و بررسی سنگ‌نگاره‌های «میرملاس»، به کوهدشت سفر کرده بود، در گزارش خود می‌نویسد: «نقوش روی صخره‌های کوهدشت، شبیه نقش‌های کشف شده در شرق اسپانیاست که مربوط به دوره ماقبل تاریخ است. تمامی نقوش صخره‌ای کوهدشت، روی بلندی‌هایی متراکم و در چند کیلومتری جنوب غربی کوهدشت در یک ردیف دایره شکل قرار گرفته است.

در محل غاری که در میان کوه وجود داشت، تیغه های سفالی پیدا شد، که دلالت بر سکونت در این مکان دارد.» با وجود آن که طی سال‌های اخیر، سنگ‌نگاره‌های رنگین، به دلیل نوشتن یادگاری، آب پاشیدن روی آنها و مخدوش کردنشان از سوی برخی بازدید کنندگانِ ناآگاه، آسیب‌های جدی دیده، اما هنوز هم نمایانگرِ شکوه و رونق هزاران سال قبل منطقه سیمره و غرب زاگرس است. غار «میرملاس» که در همین دره قرار دارد، دارای نقوشی از انسان‌های اولیه است که در نوع خود بی‌نظیر است. با وجود شهرت غار «میرملاس» برای گردشگران خارجی، ایرانیان چندان با آن آشنا نیستند. شاید شناخت این میراث فرهنگی ذی‌قیمت، گامی مؤثر برای حفاظت از آن باشد.

نمایی از بقایای شهر تاریخی «سیمره» در نزدیکی دره شهر (استان ایلام).

نمایی از بقایای پل تاریخی «گاومیشان».

بقایای دژ مستحکم تنگه «بهرام چوبین».

سنگ نگاره‌های رنگین ۱۲ هزار ساله در «میر ملاس».

پاورقی

گروه‌های چپ در ایران (بخش هشتم)

چریک‌های پشیمان

با بازداشت چریک‌هایی که به پاسگاه سیاهکل حمله کرده بودند و نیز تعدادی از اعضای گروه شهر، بازجویی و سپس محاکمه آنها، به سرعت انجام شد. شاه دستور داده بود اداره دادرسی نیروهای مسلح به پرونده حمله به پاسگاه سیاهکل، رسیدگی کند. عدم اقبال مردم به رویکرد و رفتار چریک‌ها، در شدت عمل رژیم نسبت به آنها مؤثر بود. دادگاه نظامی، روز چهارشنبه، ۱۹ اسفندماه سال ۱۳۴۹، رأس ساعت ۷ صبح، تشکیل شد و پس از رسیدگی به پرونده، به دلیل غیرنظامی بودن متهمان، پرونده را برای صدور حکم، به دادگاه عمومی شماره یک تهران، ارجاع داد. این دادگاه نیز، بلافاصله حکم اعدام هر ۱۳ متهم را صادر کرد. از صحبت‌ها و اعترافات متهمان در دادگاه، اطلاع دقیقی در دست نیست. «محمود نادری» در کتاب «چریک‌های فدایی خلق» می‌نویسد: «از آنجا که دادگاه در محیطی بسته و به صورت غیرعلنی تشکیل شده بود و به لحاظ روانی نیز، متهمان، در آن شرایط، برای دفاع از خود آمادگی کافی نداشتند، دادگاه به لحاظ کمیتِ دفاع، تفصیل چندانی نداشت. در پرونده‌های متهمان نیز، گزارش‌های مربوط به دادگاه بدوی، انعکاس نیافته است.» پس از صدور رأی در دادگاه بدوی، ۱۳ متهم درخواست تجدیدنظر در حکم کردند. آنچه از سخنان و دفاعیات و اعترافات متهمان باقی مانده، مربوط به دادگاه تجدیدنظر آنهاست.

■ انکار اعتقادات

اعضای گروه در دفاعیات خود در دادگاه تجدیدنظر، از بسیاری از اعتقادات پیشینشان، دست شستند. «علی‌اکبر صفایی فراهانی»، منکر کمونیست بودن خود شد. او اتهام طراحی نقشه برای براندازی رژیم پهلوی را بی‌اساس خواند و در دادگاه گفت: «ما چرا به کوه رفتیم؟ چرا به فکر ایجاد هسته پارتیزانی بودیم؟ آیا برای بر هم زدن اساس حکومت؟ خیر! برای به دست آوردن آزادی‌های اولیه و شرایط دموکراتیک [این کار را انجام دادیم]». «هادی بنده‌خدا لنگرودی» هم که پیش از انجام عملیات سیاهکل، در روستای «شبخوسلات» به دست مردم بازداشت شده بود، در دادگاه اظهار کرد: «من خود را از اتهام وارده در مورد قتل و حمله مسلحانه، بری می‌دانم، زیرا در آن زمان توسط مأموران امنیتی بازداشت شده بودم.» او که پیشتر، تلاش کرده بود مردم منطقه را با اندیشه‌های چپ و مبارزات دهقانی آشنا کند، در دادگاه تجدیدنظر، منکر اطلاع داشتن خود از ایدئولوژی مارکسیسم شد و گفت: «با آن که اتهام فعالیت در گروهی دارای مرام اشتراکی به من وارد شده است، درباره این مرام اطلاعات کافی ندارم، ولی در جهت آن گام برداشته بودم و علت آن هم ناراحتی من از اتفاقی بود که در زمان دانشجویی‌ام روی داد و مرا به این راه کشید.» به هر حال، این اعترافات و اظهار ندامت‌ها، برای آنها فایده‌ای نداشت. دادگاه تجدید نظر در ۲۴ اسفندماه سال ۱۳۴۹، هر ۱۳ متهم را دوباره به اعدام محکوم کرد. حکم اعدام برای تأیید شاه، به دربار فرستاده شد. روز بعد، نامه‌ای به خط «حسین فردوست» به اداره دادرسی نیروهای مسلح فرستاده شد که متن آن چنین بود: «نتیجه حکم محکومیت ۱۳ نفر متهمان حادثه سیاهکل گیلان، مبنی بر اعدام نامبردگان، از شرف عرض ملوکانه اعلیحضرت همایونی گذشت. امر و مقرر فرمودند حکم اجرا شود.» با تأیید نهایی حُکم توسط شاه، ۱۲ نفر از اعضای گروه به نام‌های «علی‌اکبر صفایی فراهانی»، «سیف دلیل فراهانی»، «هوشنگ نیری»، «غفور حسن‌پور»، «مرتضی رحیمی مسچی»، «اسماعیل معینی عراقی»، «عباس دانش بهزادی»، «محمدهادی فاضلی»، «هادی بنده‌خدا لنگرودی»، «محمدعلی محدث قندچی»، «جلیل انفرادی» و «شعاع‌ا... مُشَیّدی»، پس از انجام مراسم رسمی، در بامداد روز ۲۶ اسفندماه سال ۱۳۴۹، اعدام شدند. تنها اعدام «احمد خرم‌آبادی»، یکی از اعضای گروه، تا تیرماه سال ۱۳۵۰ به تعویق افتاد. دلیل این امر، افزون بر همکاری وی با ساواک، تلاش خانواده «خرم‌آبادی» برای آزادی او، از طریق پادرمیانی عوامل وابسته به دربار، بود. با این حال، شاه که می‌خواست از گروه‌های چپ، زهر چشم بگیرد، حاضر به بخشش وی نشد و «خرم‌آبادی» نیز در ۱۴ تیرماه سال ۱۳۵۰، مقابل جوخه اعدام قرار گرفت.

تحلیل‌های روز را رصد کنید
www.Rasad.org
پایگاه تحلیلی دفتر پژوهش روزنامه خراسان

سخن بزرگان زیباترین و به یادماندنی‌ترین سخنان مشاهیر در صفحه «همشهری سلام»

موسس محترم
دبستان و پیش دبستانی عرشیان طوس
سرکار خانم ملیحه باقری
از تلاش و کوشش شما برای پیشبرد اهداف آموزشی و پرورشی فرزندانمان در پیش دبستانی و دبستان نهایت تشکر و قدردانی را داریم
انجمن اولیا و مربیان
۹۴۴۹۲۲۶۹/ق

جناب آقای دکتر ریاحی
ریاست محترم انجمن صنفی فرهنگیان خراسان رضوی و عضو ارجمند هیئت مدیره سازمان نظام پزشکی
از مدیریت مدبرانه، نیک اندیشی و تلاش شبانه روزی و طاقت فرسای حضرتعالی در رابطه با تشکیل ائتلاف «مهر معلم» (فرهنگیان و دانشگاهیان) و تنظیم لیست نامزدهای ائتلاف که با دقت، ژرف بینی و کارشناسی لازم پس از بحث و تبادل نظرهای فراوان در کمیته های فرهنگی و اجتماعی ائتلاف و نهایتا انصراف جنابعالی از کاندیداتوری این دوره از انتخابات به منظور حمایت قاطع از ائتلاف صورت پذیرفت صمیمانه تشکر و قدردانی نموده، سعادت و توفیق روزافزون شما را از ایزد یکتا مسئلت می نماییم. ۹۴۴۹۲۳۵۰/م
جمع کثیری از فرهنگیان شاغل و پیشکسوت نواحی هفتگانه و مناطق آموزش و پرورش مشهد و کلات

سرکار خانم دکتر افسون فضلی نژاد
ارتقاء سرکار عالی را به مقام شامخ استادی دانشگاه علوم پزشکی مشهد
به شما و همسر گرامیتان آقای دکتر کامران غفارزادگان تبریک عرض می نماییم.
دکتر علی تقی زاده- دکتر لیلا پورعلی
۹۴۴۹۲۵۸۴/ق

جناب آقای دکتر جلیل رحیمی
کسب رأی اعتماد مردم شریف تایباد تربت جام و باخزر
که نشان از درایت و توانمندی جنابعالی دارد را تبریک عرض نموده ، عزت و سربلندی شما را از درگاه ایزد منان خواستاریم.
حاج یحیی ابوبکری و پسران
مهندس زکریا، دکتر نعیم، دکترمعین
۹۴۴۹۳۲۱۱/ب

برادر گرامی جناب آقای دکتر بهروز بنیادی
انتخاب بجا و شایسته جنابعالی را به خانه ملت که نشانه درایت و ولایت مداری آن برادر ارجمند می باشد، تبریک و تهنیت عرض می نمایم.
حاج محمدتقی سیفی
ناصر توانگر- دکتر کفاش
۹۴۴۹۳۴۷۴/ل

فرزند عزیزمان خانم دکتر آریتا روحانی
با کمال خوشحالی ارتقاء علمی شما به مقام دانشیاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد
را به شما وهمسر عزیزتان آقای دکتر مجید اکبری
صمیمانه تبریک و تهنیت می گوییم.
دکتر طاهره راشد
دکتر بهروز روحانی
۹۴۴۹۱۱۹۰/ف

جناب آقای مهندس حمید بنائی
ضمن تبریک خیلی مسروریم
که جنابعالی به عنوان
برگزیده شایسته مردم گناباد
به مجلس شورای اسلامی
راه یافته اید مسلما در سنگر جدید نیز منشأ خدمات فراوانی برای این استان خواهید بود.
دکتر ارندی- دکتر تیمورزاده
حسین کامران بیلندی
۹۴۴۹۳۵۰۲/م

جناب آقای دکتر وحید آقاسی زاده
جناب آقای دکتر کیان عاملی
تلاش خستگی ناپذیر شما بزرگواران در امر مقدس پزشکی ستودنی است
سپاسگزار زحمات بیدریغ شما هستیم
پاینده باشید.
وزیری - زرافشان
۹۴۴۹۳۳۳۵/ق

سرکار خانم دانش
مدیریت محترم شرکت مشاورین صنعت خدمات ارژوان
بدینوسیله مراتب سپاس خود را از تلاش و زحمات ارزشمند و صادقانه شما در زمینه اهداف راهبردی شرکت تولیدی صنعت گستران جاجرم را تقدیم می دارم. امید آن که در راه اعتلای صنعت کشور عزیزمان بیش از پیش موفق و مؤید باشید.
سید جلال شیخ الاسلامی- شرکت تولیدی صنعت گستران جاجرم
۹۴۴۹۲۳۳۵/و

جناب آقای دکتر محمدرضا امیرحسنخانی
تدوین قوانین و مقررات مبتنی بر واقعیت های اقتصادی اجتماعی ایران به همراه نظارت بر حسن اجرای این قوانین و مقررات مسیر توسعه انقلاب اسلامی ایران را هموار خواهد کرد
انتخاب مجدد جناب عالی در دهمین دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی
از سوی مردم آگاه فردوس و طبس را صمیمانه تبریک عرض می نماییم.
مجمع پزشکان خراسان
۹۴۴۹۳۲۰۳/م

جناب آقای دکتر حمید گرمابی
سرکار خانم هاجر چنارانی

کسب رای اعتماد مردم شریف شهرستان های نیشابور، فیروزه و مردم ولایتمدار شهر خرو
را به شما بزرگواران تبریک عرض نموده و برای شما عزیزان موفقیت در عرصه خدمت به مردم را از خداوند متعال خواستاریم .
شورای اسلامی و شهرداری شهر خرو
۹۴۴۹۳۱۷۸/ش

خواهرزاده عزیزم جناب آقای دکتر حمید گرمابی
انتخاب شایسته جناب‌عالی را از سوی مردم فهیم و همیشه در صحنه نیشابور و شهر فیروزه به عنوان نماینده مجلس شورای اسلامی تبریک گفته و امید است خداوند توفیق روزافزون در جهت خدمت به میهن و انقلاب اسلامی و مردم حوزه انتخابیه را به شما عطا فرماید.
فریدون همتی
۹۴۴۹۲۷۰۲/م

من لم یشکر الخالق
لم یشکر المخلوق

با استعانت از خداوند متعال با همکاری بی دریغ جناب آقای عسگری عامل رئیس محترم بانک صنعت و معدن خراسان شمالی و جناب غنی آبادی کارشناس محترم نظارت و کنترل و پیگیری های طرح های بانک صنعت و معدن خراسان شمالی و دیگر پرسنل متعهد و متخصص این بانک که سبب گشته اند ما در راه رسیدن به اهداف عالیه کشور عزیزمان به موفقیت دست یابیم. بدین سبب این شرکت مراتب تشکر و احترام خود را اعلام نموده و امید است در ادامه راه نیز همراهمان باشید.
سید جلال شیخ الاسلامی- شرکت صنعت گستران جاجرم
۹۴۴۹۲۳۷۶/و